

Utdrag ur "Bågen och fjärilen"

Av Mohamed Achaari, översättning av Hesham Bahari

Innan jag förlorade mitt luktsinne kunde jag avläsa viktiga detaljer om varje kvinna jag mötte, enbart på basis av blandningen av de lukter jag uppfattade. Jag kunde avgöra hennes ambivalenser och deras nyanser. Jag kunde till exempel, på ett ungefär bestämma hennes ålder och hennes hudfärg, vilken sorts hår hon hade. Jag kunde förnimma vilka maträtter hon senast hade lagat. Ibland kunde jag veta om en kvinna just hade haft sex, och huruvida hon var fullt, eller inte alls, tillfredsställd. Allt detta utan att se henne.

Min nya situation tvingade mig att använda händerna för att bli bekant med sådana detaljer. Detta krävde en överdriven finess och ansträngning för att undvika oförsämheten och grovheten i en vidröring, och var inte utan missöden!

Det säger sig själv att denna naturliga fallenhet att bekanta sig via dofter inte var enbart teknisk, utan även känslomässig. Driften bakom denna förmåga var ett slags abstrakt passion vars väsen var namnlös och formlös. Det var en känsla besläktad med passionen för matematik: något ogripbart som genomkorsar avlägsna delar av ett alert intellekt, där enbart intelligens avgör vad som kan och inte kan vara sant. Mitt sexliv, med allt vad det ordet antyder av äventyr och uppbrott, hade varit riktigt skvalt; i mina fåtaliga tidigare erfarenheter hade förflyttningen av kvinnan från fantasi till sovrummet varit oåterkalleligt och tragiskt. Jag bör framhålla att denna förflyttning inte inträffade när jag gifte mig med Bahiyya Mahdi. Det var snarare så att vi kom att förskansa oss i ett utdraget tillstånd av en oförmåga att förstå, vilket, hur mycket jag än försökte, jag aldrig kunde frigöra mig från.

När jag förlorade min förmåga att njuta, kämpade jag emot genom att visa upp en fallenhet för renodlade och förfinade tekniker, och mina framsteg blev ett uttryck för en lust som jag egentligen inte kände. Jag blev galen i matlagning, förskaffade mig en encyklopedisk kunskap om viner och sammanställde en av de viktigaste konststudierna om romersk skulptur. Jag skrev "Brev till min älskade", en sorts betraktelser över kärlek och förtvivlan över den kvinna jag hade förlorat och vars kärlek jag kunde återkalla utan att kunna återkalla henne.

Dessa "betraktelser" publicerades återkommande i den dagstidning där jag arbetade, innan den gavs ut som bok, som en recensent ansåg vara den viktigaste boken om kärlek sedan andalusiern Ibn Hazm och hans "Duvans halsring".

I alla dessa bedrifter uppnådde jag det önskade resultatet – den totala illusionen om att jag kunde känna de minsta och mest komplexa njutningar, de som till sitt väsen är förknippade med estetisk varseblivning, inte bara av befintliga former av skönhet, utan också av alla de som skulle kunna finnas. Jag kom att bli övertygad om att det som betydde mest vad gällde njutning var att fånga detaljerna av dess tillblivelse, eller för att vara exakt, att göra den evig på en oändlig bana. Till exempel är inte den viktigaste aspekten i uppskattningen av ett vin den sensoriska upplevelsen som den tränade smakaren får, utan den sammansatta kemin som bidrog till detta resultat. Njutningen ligger i solen och regnet, i jordens doft, sedan i frukten och, till sist, i den magiska vätska som utvinns ur den.

När jag väl hade nått fram till denna övertygelse blev jag mer öppen för livet och oerhört produktiv. Jag skrev en daglig spalt, publicerade ett litterärt verk i delar, skrev artiklar och reportage varje månad. Jag skrev en konstrecension varje vecka för en specialtidsskrift. Jag hade börjat ett nytt liv som inte hade någonting att göra med de enformiga åren jag hade ägnat åt att skriva tråkiga recensioner av de fria böcker som jag fick varje dag. Detta nya liv var en verklig återfödelse som hjälpte mig att finna mitt sanna jag, ta hand om mitt välbefinnande, återuppta kontakten med gamla vänner och skapa ett minimum av ordning och fasthet både i mitt privata och i mitt yrkesmässiga liv.

Förvandlingen förbryllade min fru som inte visste hur hon skulle reagera till den plötsliga förändringen. Hon tyckte att mitt prat om förlusten av förmågan att njuta av livet inte var något annat än en mask, bakom vilken jag dolde min skam över att söka nöjen trots allt det som hade hänt oss.

Jag sade till mina vänner att jag inte tyckte om någonting alls, och det var nära att jag sade att jag inte tyckte om dem heller. Jag minns inte när allt detta började och jag kan inte säga om det hände på en gång eller i småsteg, fram till den olycksaliga punkt där det nådde sin kulmen. Jag minns bara känslan som dröjde kvar i mig länge som en följd av vad som hände: ingen har något att tacka någon för. I den här världen, och det spelar ingen roll hur starka och nära relationer man har, möter man sitt öde ensam, isolerad och med en instinktiv benägenhet för depression och självömkan. Ingen uppnår någonsin lycka på grund av andra, hur nära och kära de än är. Vilken lyckokänsla som helst, intensiv eller flyktig, kan bara uppnås inombords.

Jag vände mig vid att acceptera det som drabbade mig som ett slags ofullständig död. Varje gång jag kom att tänka på mig själv i ett tillstånd av trivsel, förtjusning, smakavnjutande eller beundran, var det som om jag mindes någon som hade gått bort, och jag måste hålla till godo med det som var kvar av mig innan jag förenade mig med honom. Endast då kunde vi bli vad vi hade varit, en enda person, med klockor som gick åt samma håll. Av den anledningen gjorde jag inte motstånd eller sökte behandling, utan organiserade mitt liv enligt förväntningarna på en man som älskar livet, och jag höll kursen i denna konfiskerade tillvaro utan att ställa några villkor på någon.

Mitt liv rubbades när min ende son, som hade klarat sig utmärkt på en av Frankrikes mest prestigefyllda ingenjörsskolor, hade beslutat sig för att åka till Afghanistan och gå med mujahidin till den dag han mötte Gud. Han mötte honom strax efter att han anlät, under märkliga omständigheter, och innan han hade fyllt tjugo.

Jag hade just gjort mig klar att gå hemifrån när jag upptäckte brevet som någon hade stuckit in under dörren. Det innehöll följande budskap: "Gläd er, Abu Yassin. Gud har ärat er med er sons martyrdöd!" Sedan ringde telefonen och jag hörde en man med nordmarockansk dialekt. Han upprepade samma kalla mening, tillika med några färdiggjorda kondoleansfraser.

Jag lade brevet på bordet och såg min fru lyfta upp det till sitt ansikte och läsa det och läsa om det i ett tillstånd av total obalans, som ett djur som blir slaktat, innan hon gav upp ett skrånande skrik och föll ihop på golvet.

Jag bar min fru, släpande på mig själv också, till vår säng. Inte vid någon tidpunkt under den tiden kände jag någon genomträngande smärta från tragedin. Jag förstod att det hade hänt, men det rörde inte vid mig. Jag observerade det medan det expanderade framför mig likt en oljefläck som tar sin tid för att sprida sig. Jag betraktade min hustrus kollaps som om det var någonting enbart fysiskt tills jag insåg att hon hade omfattat en gränslös tragedi. Det var som om hon tog hämnd på alla våra år av känslomässig stramhet.

Jag satt och stirrade på mina fingrar som plockade med brevet, och då och då tittade jag på Yassins foto som hängde i vardagsrummet. Jag såg hans barnsliga, oskuldsfulla, finskurna, grymma, vackra ansikte. Scener ur hans korta liv flimrade framför mig, som började den dagen min hustru, medan hon klev ur sängen och höll upp håret med båda händerna, meddelade att efter det långa, lugna samlaget natten innan, hon var säker på att ägget blivit befruktat.

Sedan Yassin skrikande i doktors armar. Hela uppväxten som följde, farhågorna, glädjeämnena och sorgerna man gick igenom. De hetsiga grälen om hans kläder, hans matvanor, hans utbildning, hans spel och hans kommande och gående. Ögonblicket på järnvägsstationen när han tog tåget till flygplatsen och sedan till Paris och sedan till mörkret. I sitt första och sista brev skrev han: "Mina studier går mycket lättare än jag hade trott, och staden är mycket hårdare än jag hade förväntat mig. Jag tror att jag är med om min första kärlekshistoria, lite sent för en al-Firsiwi. Jag vet inte om jag är den bästa sonen, och jag är inte säker på om ni är de bästa föräldrarna, heller. Skicka inte några pengar förrän jag ber om det. På det här avståndet skulle jag nästan kunna säga att jag älskar er. Men jag känner mig orolig."

Jag lyssnade i timmar medan polisen förhörde mig och min fru om kondoleansbrevet och telefonsamtalet. Vi svarade, i vår bottenlösa naivitet, på frågor om Yassins vänner, hans vanor, vad han läste, hans musik, hans filmer, hans idrottsförening, och hans favoritmoské. Det kändes som om vi rekonstruerade ett helt liv för att sen visa fram det som ett lik för polismannen, som inte kom på något bättre än att fråga mig: "Tycker ni att han dog på rätt sätt? Förlåt, jag menar, sympatiserade ni med hans sak? Förlåt mig, ni visste ju inte. Ingen av er visste. Är ni ledsen för det som hände?"

Jag sade, uppriktigt: "Nej, jag är inte ledsen!"

Från det ögonblicket då jag fick nyheten, fylldes jag av ursinne, vilket gjorde det omöjligt för mig att känna sorg och smärta. Hade jag haft chansen att möta Yassin då, skulle jag ha dödat honom. Varför begick han denna lömska, grymma, föraktliga, förödmjukande handling mot mig? Varför knuffade han mig över randen till det bråddjup vid vilket jag stått hela mitt liv? När började det giftiga fröet att gro? Innan han föddes eller efteråt? När han var barn eller tonåring? Lekte han med händer som droppade av blod som vi inte såg? Framlevde vi vårt liv gående bakom en likvagn?

Alla dessa frågor fick mitt liv att te sig som ett avskyvärt misstag. Allt det här hade inte kunnat hända om jag inte hade ägnat alla de där åren åt att gå åt fel håll. Under de följande veckorna fick denna övertygelse mig att dagligen tänka på beslut som skulle kunna rätta till några av de mest övergripande misstagen. När jag då kände det som en omöjlighet, överväldigades jag av en egendomlig känsla av att min kropp hade försvunnit och jag var kvar, hängande mellan en frånvarande person och en annan som nyfiket observerade honom, och jag var obeslutsam om vilken av de två jag skulle välja.

Jag hade levt ett ganska lugnt liv fram till dess. Fastän jag hade ett komplicerat förhållande till min far, och min mor hade dött under tragiska omständigheter, och jag hade tillbringat flera år i Qenitras centralfängelse utan att veta varför, kändes det som om mitt liv bestod av samordnade delar som utan smärta ledde från den ena till den andra.

Jag hade först gått med i en extremvänstergrupp medan jag bodde i Frankfurt i Tyskland, vilket ledde mig till en marockansk vänstergrupp som hade lämnat kommunistpartiet. Jag blev snabbt allt tröttare på att försöka anlägga extrema åsikter, så jag gick med i en mera moderat vänstergrupp. Men en gammal kamrat hade mig kvar i sin dagbok, vilket ledde till en notorisk arrestering i Mulay Sherifs gränd, som följdes av en

rättegång jag inte förstod ett ord av, och slutligen till ett fängelsestraff som förtärde tre år av mitt liv för ingenting.

Medan de flesta av mina vänner vid universitetet kastade sig in i otroliga kärlekshistorier, avslutade jag bara torrt en konversation en dag med en kursare med frågan:

”Skulle du möjligen kunna gifta dig med mig?”

Märkbart nervös hade hon svarat: ”Varför inte? När du nu frågar utan ens ett leende?”